

**Бібліографічний опис статті:**

Гриневич Л.В., Буслев В.О. Комунікаційні стратегії місцевого самоврядування для забезпечення реалізації стратегії розвитку території. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2024. № 2. С. 25-30.

Grynevych L., Buslaev V. Communication strategies of local government to ensure the implementation of the territory development strategy. Actual problems of innovative economy and law. 2024. No. 2, pp. 25-30.

УДК: 342.34(477); JEL classification: D73; H83  
DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-2-6>

ЛОЗИНСЬКА Тамара Миколаївна, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, Полтавський державний аграрний університет, <https://orcid.org/0000-0003-2858-9374>

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОЇ ДЕМОКРАТІЇ**

Лозинська Т.М. *Методологічні основи дослідження розвитку місцевої демократії.*

Стаття містить обґрунтування методологічних основ дослідження місцевої демократії. Важливість зазначеного питання визначається потребою у більшій методологічній чіткості дослідження стану місцевої демократії, що сприятиме впорядкуванню системи взаємовідносин між владою і суспільством. Для цілей статті методологія розглядається як сукупність знань і уявлень про принципи, підходи та умови застосування, методів, прийомів і процедур наукового пізнання та практичної діяльності. У статті обґрунтовується, що особливості методології дослідження розвитку місцевої демократії визначаються: а) відмінностями територіальних громад за розміром (чисельністю населення), економічним розвитком, розподілом влади; б) наявністю в структурі місцевої демократії двох складників: участі та змагальності; в) відсутністю в політичному процесі або надзвичайною слабкістю змагальності за ідеї; г) детермінованістю місцевої демократії багатьма чинниками, що вимагає використання до її вивчення міждисциплінарного підходу.

**Ключові слова:** методологія, принцип, інструмент, участь, змагальність, місцева демократія, метод, міждисциплінарний підхід.

**Постановка проблеми у загальному вигляді.** Серед дослідницьких проблем становлення публічного управління найбільш актуальною залишається проблема демократизації суспільства, що одночасно пов'язано з пошуком ефективніших інструментів впливу громадськості на владу, яка обирається народом і діє в інтересах народу. Оскільки демократизація суспільства проявляється насамперед через розвиток локальної (місцевої) демократії, важливими є питання методології дослідження цього багатовимірного та складного суспільного явища. У практичній площині наявність більшої методологічної чіткості в дослідженні стану місцевої демократії дозволить отримати результати, які сприятимуть впорядкуванню системи взаємовідносин між владою і суспільством щодо «...цілей суспільного розвитку, засобів їх досягнення та розподілу ресурсів» [1, с. 206].

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Методологія дослідження демократичних процесів розроблялася багатьма зарубіжними та вітчизняними вченими. Велике значення для розуміння сутності й протиріч демократії мають роботи С. Хантінгтона [2], Ю. Габермаса [3], Дж. Кіна [4]. Принципи демократизації суспільства європейських країн досліджувалися А. Головченком [1], методологічні основи дослідження розвитку місцевої демократії розроблялися в роботах Б. Калиновського та Т. Кулик [5], концептуальні підходи до аналізу громадської участі викладені в статтях М. Лендзела [6].

Наукові здобутки перелічених та інших авторів склали теоретичний фундамент написання статті й дозволили зробити висновок, що методологія дослідження місцевої демократії є не достатньо розробленою, що не сприяє формуванню об'єктивного уявлення про її стан.

**Формулювання цілей статті (постановка завдання).** Стаття спрямована на обґрунтування методологічних основ дослідження розвитку

місцевої демократії (принципів, методів, концепцій, теорій).

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Будь-яке дослідження насамперед є пізнавальним процесом, у ході якого отримують емпіричні та теоретичні знання про предмет дослідження. Методологічну основу наукового дослідження складають вихідні загальнонаукові положення, які існують поза предметом дослідження, а не виводяться із дослідження. У рамках світоглядної позиції автора вихідним щодо відношення до такого предмету дослідження як розвиток місцевої демократії є положення про природне право людини прямо або опосередковано вирішувати питання власного життя, що відповідає громадській теорії формування самоврядної влади. Основоположність ідеї природного права, на відміну від визнання первинності держави у наданні громадянам політичних прав, обумовлює глибину і міцність демократичних основ суспільства, що також впливає на формування методології дослідження. Методологія дослідження включає наукові методи пізнання, систему наукових принципів, на основі яких базується дослідження та здійснюється вибір засобів і прийомів пізнання [7; 8; 9].

Варто відмітити, що дослідження в публічній сфері не можуть не враховувати правові основи діяльності суб'єктів публічного управління, які обумовлюються імперативними правовими нормами, що містяться в законодавчих актах [10]. Зобов'язуючі приписи щодо розвитку місцевої демократії містяться в низці міжнародних документів і відіграють роль міжнародних стандартів демократичного управління на рівні базових адміністративно-територіальних одиниць. До таких документів можна віднести:

– Європейську хартію місцевого самоврядування [11];

– Переглянуту Європейську хартію про участь молоді в місцевому та регіональному житті [14];

- Додатковий протокол до Європейської Хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади [12];

- Рекомендацію Комітету Міністрів Ради Європи «Про участь громадян у громадському житті на місцевому рівні» [13].

У наукових роботах, присвячених дослідженню демократичних процесів, зокрема дослідженню місцевої демократії, поширеною практикою є обґрунтування принципів, на які мають спиратися інструменти місцевої демократії [15, с. 7], але в контексті цього наукового пошуку слід окреслити методологічні принципи власне дослідження місцевої демократії. Система відповідних принципів обумовлюється тим підходом, який може обрати дослідник до виявлення змісту поняття «демократія», оскільки в словосполученні «місцева демократія» домінантною структурною одиницею виступає саме демократія. На думку Ю. Габермаса, політична система певної держави визначається як демократична тією мірою, якою владні особи, що ухвалюють рішення, обираються шляхом неупереджених періодичних виборів, у ході яких кандидати змагаються за голоси виборців [3, с. 17]. Ю. Габермас підкреслює, що ідентифікована таким чином демократія включає два важливі аспекти: змагальність і участь. Ці два аспекти – змагальність (кількість партій, що висунула своїх кандидатів, участь опозиції, гендерне представництво тощо) і участь (кількість людей, що брали участь у виборчій кампанії, кількість

кандидатів, висунених на вибори, та кількість людей, що прийшла на вибори) – важливі для вивчення місцевого демократичного процесу, детермінують як формування принципів дослідження, так і вибір методів дослідження (табл. 1). Слід погодитися з дослідниками, які вважають, що вивчення місцевої демократії вимагає комплексного підходу, оскільки це явище в усій повноті відображає механізм формування та реалізації територіальними громадами особливого виду влади – місцевого самоврядування [5]. Очевидно, що методологія дослідження демократичних процесів на місцевому рівні має відображати його міждисциплінарний характер (місцева демократія є предметом дослідження не лише публічного управління, а й права, політології, соціології, історії тощо), формування тісних стосунків між населенням і місцевою владою і їх взаємовпливи, що найкращим чином формують умови безпосередньої демократії. Однак місцева демократія – це не стільки участь населення у створенні органу місцевої влади, скільки діяльність акторів, їхніх об'єднань (формальних і неформальних), які є учасниками політичного процесу, впливають на місцеву політику і прийняття рішень. Велике значення у місцевих політичних процесах відіграють, наприклад, представники місцевого бізнесу, які можуть приймати підприємницькі рішення всупереч інтересам громади при виникненні розбіжностей у політичних поглядах представників влади і бізнесу.

Таблиця 1

Принципи та методи дослідження місцевої демократії

Принцип	Сутність принципу	Метод	Сутність методу
Єдності теорії та практики	Практика виступає критерієм істинності теорії, тому протягом певного часу має бути здійснена верифікація моделей місцевої демократії	Спостереження	Загальний метод дослідження, який фіксує, описує події та явища, тобто виступає способом навмисної реєстрації даних про демократичний процес
Історичності	Допускає, що всі процеси та явища є унікальними і при вивченні місцевої демократії мають бути враховані місце, час, конкретно історичні події	Опитування	Отримання інформації за допомогою усного інтерв'ю або письмового анкетування, що дозволяє виявити суспільну оцінку демократизації
Об'єктивності	Вимагає уникнення оцінних суджень дослідника	Вимірювання	Процес визначення параметрів явища, дає змогу встановити міру демократії
Детермінованості	Передбачає вивчення предмета дослідження з урахуванням його взаємозв'язків і залежностей	Оцінювання	Встановлення наслідків процесу демократизації (позитивних зрушень і недоліків)
Комплексності	Враховує, що вивчення такого складного предмета як місцева демократія, не може бути здійснене на підставі єдиного методу, має бути використаний комплекс прийомів і методів	Контент-аналізу	Дослідження змісту текстів із залученням можливостей кількісного аналізу для виявлення частоти згадування термінів, назв, імен тощо
Системності	Дозволяє вивчати предмет як систему взаємопов'язаних елементів	Теоретичного моделювання	Описове, схематичне або математичне зображення об'єкта, що вивчається

Джерело: систематизовано автором за [5; 7; 8; 9; 15].

Так, у 2023 р. власник мережі мультимаркетів «Аврора» перереєстрував усі, розміщені в Полтаві підприємства, в Опішні через непрозорість використання коштів міського бюджету, куди він сплачує податки.

Децентралізація публічної влади в Україні, що здійснювалася паралельно з реформою місцевого самоврядування, передбачала суттєве підвищення спроможності новостворених територіальних громад завдяки їх укрупненню та використанню можливостей місцевої демократії. Але слід відмітити, що в Україні розвиток інституційного середовища випереджує стан розвитку

політичної культури в суспільстві, тому громади дуже часто не використовують можливості демократичного процесу для формування та впливу на владу. У цьому зв'язку з методологічної точки зору виникає цікавість: чи прослідковується взаємозалежність між розмірами громад та активізацією політичної участі населення та посиленням змагальності? Є ще одне питання, яке не можна оминути при дослідженні місцевої демократії – це питання розподілу влади між більшою кількістю акторів при зростанні політичної активності населення. Схожа проблема досліджувалася Р. Далем ще в 60-х роках минулого століття, тому не можна

сказати, що вона є новою для науковців, але українські дослідники мало переймалися вивченням моделей демократії із залученням методів вимірювання. Р. Далю належить парадоксальний висновок щодо рівня політичної участі громадян, який заперечує поширене твердження про необхідність повної громадянської участі у демократичному управлінні [16]. Зазначимо, що в останніх виборах до місцевих рад, які проводилися 25 жовтня 2020 р., брали участь кандидати, які висувалися від 194 партій (табл. 2), але таке політичне розмаїття не створило підґрунтя для цивілізованої політичної боротьби, оскільки політична змагальність точиться не між інституційними одиницями, а між

політичними ідеями. Наявність політичне розмаїття західні політологи вважають свідченням розвитку демократії та присутності здорової політичної конкуренції, але в реаліях української політики лише переліку партій, які брали участь у виборах, буває недостатньо для того, щоб зробити остаточні висновки щодо стану демократії, іноді необхідним є аналіз персоналій, які в різні роки представляли різні партії. На сьогодні відсутні строго наукові докази прямої залежності між розміром громад (чисельністю населення) та зростанням активності політичної участі громадян [16; 17], тобто є інші, більш важливі чинники впливу на розвиток місцевої демократії, ніж кількість виборців.

Таблиця 2

**Перші у списку політичні партії, які брали участь у місцевих виборах 25 жовтня 2020 року із 194 партій**

Перелік партій, допущених до виборів					
Блок Володимира Сальдо	«Команда Сергія Мінька»	«Удар» Віталія Кличка	«Перспектива міста»	«Екологія та Соціальний захист»	Партія Пенсіонерів України
«Херсонці»	«Живіть в достатку»	«Партія чернівчан»	«За майбутнє»	«Олімп»	«Партія розвитку громад»
Аграрна партія України	«Основа»	«Альтернатива»	Всеукраїнське об'єднання «Свобода»	«Ліва опозиція»	«Команда Сергія Рудика. «Час змін!»
«Україна славетна»	«Християнські соціалісти»	«Наші»	«За Права Людини»	Партія захисту прав людини	«Жінки за майбутнє»
Громадський рух Миколи Томенка «Рідна країна»	«Соціалістична Україна»	Блок Вілкула «Українська перспектива»	«Громадянська позиція»	«Варта»	«Щаслива Україна»
«Нова політика»	Партія Зелених України	«Справедливість»	Громадський рух «народний контроль»	«Офіцерський корпус»	«Успішна Україна»
«Екологічна альтернатива»	«Запорука» (за порядок в Україні)»	Партія Володимира Буряка «Єднання»	«Партія Шарія»	«Всеукраїнське об'єднання «Громадський контроль»	«Партія твого міста»
«Бджола»	Блок Світличної «Разом!»	«КМКС» Партія угорців України	«Березанська громада»	«Порядок»	«Партія національного єгоїзму»
«Рідне місто»	Українська Галицька Партія	Партія Ігоря Колихаєва «Нам тут жити!»	«Блок Едуарда Гурвіца»	«Голос»	Всеукраїнське об'єднання «Платформа громад»
«Національний корпус»	«Влада народу»	«За конкретні справи»	«Воля»	«Громадська сила»	«Незалежність»
«Розумна сила»	«Громадсько-політична платформа Надії Савченко»	Громадянський рух «Свідомі»	«Єдина громада»	«Біла Церква разом»	Партія промисловців і підприємців України
Українська Народна Партія	«Партія миру та розвитку»	«Команда Симчишина»	«Партія місцевого самоврядування»	Християнсько-Демократичний Союз	«Порядок. Відповідальність. Справедливість»
Блок Кернеса - «Успішний Харків!»	«Соціалістична партія Олександра Мороза»	Республіканська Партія України	«Команда Андрія Балоги»	Молодіжна партія України	«Довіра»
«Опозиційний блок»	«Блок Вадима Бойченка»	«Товариш»	«Демократична сокира»	Всеукраїнське об'єднання «Черкашани»	«Партія простих людей Сергія Капліна»

Джерело: складено за [18].

Дослідження, які стосуються вимірювання розвитку демократії, мають також вивчати і трансформацію відносин між людьми, яка сприяє перерозподілу влади між ними, що не завжди пов'язано з формуванням демократичних інститутів та отриманням позитивних наслідків для життєзабезпечення населення, таких як захист власності, громадська безпека надання комунальних, освітніх, адміністративних та інших послуг. Тому в контексті розвитку методології вимірювання впливу різних чинників, зокрема і розміру громад на політичну активність населення, доцільно відслідковувати зміни економічного життя громад, громадського контролю та його результативності, доступу до ресурсів та демографічних тенденцій.

Процес оцінювання стану розвитку місцевої демократії доцільно представити у вигляді послідовно виконуваних процедур на різних етапах дослідження: I етап. Формування вибірки територіальних громад, які мають стати базою для дослідження. Критеріями відбору можуть бути розмір громад (великі, середні, малі) та економічні показники розвитку в кожній з груп. II етап. У обраних у кожній групі громадах виявляється розподіл влади (моноцентричний або поліцентричний) [19] і обираються громади з різними типами управління. III етап. За визначеними типами громад (наприклад, велика громада з високими показниками економічного розвитку та моноцентричним управлінням) досліджуються: а) доступ до

правосуддя; б) підзвітність влади; в) рівень самоорганізації населення.

Фахівці шведського Міжнародному інституту демократії та сприяння виборам радять також включати до оцінювання гендерні фактори, стан соціальної згуртованості, питання збереження і захисту етнічного і соціокультурного розмаїття, причини виникнення конфліктів на місцевому рівні тощо. Викладені міркування свідчать про необхідність серйозного розроблення методології дослідження розвитку місцевої демократії за різними напрямками.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Методологія дослідження розвитку місцевої демократії, структура якої включає сукупність наукових підходів, принципів, загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, детермінованих складним характером предметного поля, час від часу потребує перегляду, оскільки стан, умови, форми прояву демократичного процесу змінюються разом із зміною суспільних відносин. Два важливі аспекти демократії: участь та змагальність детермінують як формування принципів дослідження, так і вибір

методів дослідження, застосування яких немає імперативного характеру. Серед запропонованих методів дослідження важливим є метод вимірювання, який дозволяє оцінити рівень розвитку місцевої демократії. Його використання передбачає виконання послідовних аналітичних дій, яке здійснюється в три етапи. Особливості методології дослідження розвитку місцевої демократії визначаються: а) відмінностями територіальних громад за розміром (чисельністю населення), економічним розвитком, розподілом влади; б) наявністю в структурі місцевої демократії двох складників: участі та змагальності; в) відсутністю в політичному процесі або надзвичайною слабкістю змагальності за ідеї; г) детермінованістю місцевої демократії багатьма чинниками, що вимагає використання до її вивчення міждисциплінарного підходу.

Перспективними є дослідження, що стосуються удосконалення вимірювання розвитку місцевої демократії у напрямку виявлення практики застосування демократичних принципів управління, реальної дотичності громадян до прийняття рішень, дієвості народного контролю.

#### Література.

1. *Головченко А.В.* Методологічні проблеми демократизації суспільства країн центрально-східної Європи. *Актуальні проблеми політики*. 2012. С. 203-215. URL: [http://app.nuoua.od.ua/archive/45\\_2012/26.pdf](http://app.nuoua.od.ua/archive/45_2012/26.pdf).
2. *Huntington by Samuel P.* The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century. Oklahoma: University of Oklahoma Press, 1991. 384 p. URL: <https://books.google.co.uk/books?id=6REC58gdt2sC&printsec=frontcover&view=1&hl=ru#v=onepage&q&f=false>
3. *Габермас Ю.* Громадянство і національна ідентичність. Умови громадянства. Київ, 2005. С. 49-70.
4. *Keane J.* Global Civil Society? New York: Cambridge University Press, 2003. 236 p. URL: [http://www.untag-smd.ac.id/files/Perpustakaan\\_Digital\\_1/CIVIL%20SOCIETY%20Global%20Civil%20Society.pdf](http://www.untag-smd.ac.id/files/Perpustakaan_Digital_1/CIVIL%20SOCIETY%20Global%20Civil%20Society.pdf).
5. *Калиновський Б., Кулик Т.* Методологія дослідження конституційно-правових засад функціонування та розвитку місцевої демократії в Україні. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2018. № 1-2 (15-16). С. 45-55.
6. *Лендєл М.* Сучасні концептуальні підходи до аналізу політичної участі на місцевому рівні у суспільствах центрально-східної Європи. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: політологія, соціологія, філософія*. 2020. Випуск 12. С. 27-41.
7. *Добронравова І.С., Руденко О.В., Сидоренко Л.І.* Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
8. *Єрмоленко Д.О.* Поняття і структура методології дослідження правосвідомості молоді. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Випуск 35. Частина I. Том 1. С. 11-13.
9. *Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М.* Методологія наукових досліджень та приклади її використання: навчальний посібник. Київ: НУХТ, 2022. 385 с.
10. *Мельниченко Б.* Правова основа організації та діяльності органів публічного управління в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 12. С. 174-177.
11. Європейська хартія місцевого самоврядування: Хартія. Міжнародний документ № 994\_036 від 15 жовтня 1985 року. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994\\_036](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_036).
12. Додатковий протокол до Європейської Хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади: Протокол. Міжнародний документ № 994\_946 від 16 листопада 2009 року. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994\\_946](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_946).
13. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи "Про участь громадян у місцевому публічному житті": Рекомендації. Міжнародний документ № Rec(2001)19 від 06 грудня 2001 року. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994\\_739](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_739).
14. Переглянута Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті. URL: <https://rm.coe.int/168071b58f>.
15. *Лацуба М.В., Лукеря І.М., Ващук-Огданська О.Л.* Місцева демократія в Україні: нові стандарти. Київ: Агентство «Україна», 2013. 236 с.
16. *Dahl R.A.* A Critique of the Ruling Elite Model II. *American Political Science Review*. 1958. Vol. 52. № 2. P. 463-469.
17. *Скоблик Н.В.* Відповідальність лідерів перед громадянами й контроль громадян над ними в працях Р. Даля. *Наукові записки. Політичні науки*. 2001. Том 19. С. 12-16.
18. Перелік політичних партій, якими прийнято рішення про участь їх місцевих організацій у місцевих виборах 25 жовтня 2020 року. URL: [https://cvk.gov.ua/vibory\\_category/mistsevi-vibori/vibori-deputativ-verhovnoi-radi-avtonomnoi-respubliki-krim-oblasnih-rayonnih-miskih-rayonnih-silskih-selishhnih-rad-25-10-2020.html](https://cvk.gov.ua/vibory_category/mistsevi-vibori/vibori-deputativ-verhovnoi-radi-avtonomnoi-respubliki-krim-oblasnih-rayonnih-miskih-rayonnih-silskih-selishhnih-rad-25-10-2020.html).
19. *Кемп Б., Хіменез М.* Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні. Bulls Graphics, Sweden: International Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2017. 119 с.

#### References.

1. *Holovchenko, A.V.* (2012). «Methodological problems of democratization of the society of the countries of Central-Eastern Europe». *Aktual'ni problemy polityky*. pp. 203-215. Available at: [http://app.nuoua.od.ua/archive/45\\_2012/26.pdf](http://app.nuoua.od.ua/archive/45_2012/26.pdf).

2. *Huntington by Samuel, P.* (1991). *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*. Oklahoma: University of Oklahoma Press. Available at: <https://books.google.co.uk/books?id=6REC58gdt2sC&printsec=frontcover&view=1&hl=ru#v=onepage&q&f=false>.
3. *Habermas, Yu.* (2005). *Hromadianstvo i natsional'na identychnist'*. *Umovy hromadianstva*. [Citizenship and national identity]. Kyiv, Ukraine. Available at: <http://litopys.org.ua/rizne/haber.htm>.
4. *Keane, J.* (2003). *Global Civil Society?* New York: Cambridge University Press. Available at: [http://www.untag-smd.ac.id/files/Perpustakaan\\_Digital\\_1/CIVIL%20SOCIETY%20Global%20Civil%20Society.pdf](http://www.untag-smd.ac.id/files/Perpustakaan_Digital_1/CIVIL%20SOCIETY%20Global%20Civil%20Society.pdf).
5. *Kalynovs'kyj, B., Kulyk, T.* (2018). «Methodology of the study of the constitutional and legal foundations of the functioning and development of local democracy in Ukraine». *Filosofs'ki ta metodolohichni problemy prava*. № 1-2 (15-16). pp. 45-55.
6. *Lend'iel, M.* (2020). «Modern conceptual approaches to the analysis of political participation at the local level in the societies of Central and Eastern Europe». *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Serii: politolohiia, sotsiolohiia, filosofiiia*. Issue 12. pp. 27-41.
7. *Dobronravova, I.S., Rudenko, O.V., Sydorenko, L.I.* (2018). *Metodolohiia ta orhanizatsiia naukovykh doslidzhen'*. [Methodology and organization of scientific research]. VPTs "Kyivs'kyj universytet". Kyiv, Ukraine.
8. *Yermolenko, D.O.* (2015). «The concept and structure of the research methodology of legal awareness of young people». *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Serii: Pravo*. Issue 35. Part I. Vol. 1. pp. 11-13.
9. *Samsonov, V.V., Sil'vestrov, A.M., Tachynina, O.M.* (2022). *Metodolohiia naukovykh doslidzhen' ta pryklady ii vykorystannia*. [Methodology of scientific research and examples of its use]. NUKhT. Kyiv, Ukraine.
10. *Mel'nychenko, B.* (2017). «Legal basis of the organization and activity of public administration bodies in Ukraine». *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo*. № 12. pp. 174-177.
11. *Yevropejs'ka khartiia mistsevoho samovriaduvannia: Khartiia. Mizhnarodnyj dokument*. (1985). [European Charter of Local Self-Government: Charter. International Document]. № 994\_036 dated October 15, 1985. Available at: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994\\_036](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_036).
12. *Dodatkovyj protokol do Yevropejs'koi Khartii mistsevoho samovriaduvannia pro pravo uchasti u spravakh mistsevoho orhanu vlady: Protokol. Mizhnarodnyj dokument*. (2009). [Additional Protocol to the European Charter of Local Self-Government on the right to participate in local government affairs: Protocol. International document]. № 994\_946 dated November 16, 2009. Available at: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994\\_946](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_946).
13. *Rekomendatsiia Komitetu ministriv Rady Yevropy "Pro uchast' hromadian u mistsevomu publichnomu zhytti": Rekomendatsii. Mizhnarodnyj dokument*. (2001). [Recommendation of the Committee of Ministers of the Council of Europe "On the participation of citizens in local public life": Recommendations. International document]. № Rec(2001)19 dated December 6, 2001. Available at: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994\\_739](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_739).
14. *Perehlianuta Yevropejs'ka khartiia pro uchast' molodi v mistsevomu ta rehional'nomu zhytti*. [Revised European Charter on Youth Participation in Local and Regional Life]. Available at: <https://rm.coe.int/168071b58f>.
15. *Latsyba, M.V., Lukeria, I.M., Vaschuk-Ohdans'ka, O.L.* (2013). *Mistseva demokratsiia v Ukraini: novi standarty*. [Local democracy in Ukraine: new standards]. Ahentstvo «Ukraina». Kyiv, Ukraine.
16. *Dahl, R.A.* (2958). «A Critique of the Ruling Elite Model II». *American Political Science Review*. Vol. 52. № 2. pp. 463-469.
17. *Skoblyk, N.V.* (2001). «Leaders' responsibility to citizens and citizens' control over them in the works of R. Dahl». *Naukovi zapysky. Politychni nauky*. Vol. 19. pp. 12-16.
18. *Perelik politychnykh partij, yakymy pryjniato rishennia pro uchast' ikh mistsevykh orhanizatsij u mistsevykh vyborakh 25 zhovtnia 2020 roku*. [List of political parties that decided on the participation of their local organizations in local elections on October 25, 2020]. Available at: [https://cvk.gov.ua/vibory\\_category/mistsevi-vibori/vibori-deputativ-verhovnoi-radi-avtonomnoi-respubliki-krim-oblasnih-rayonnih-miskih-rayonnih-silskih-selishhnih-rad-25-10-2020.html](https://cvk.gov.ua/vibory_category/mistsevi-vibori/vibori-deputativ-verhovnoi-radi-avtonomnoi-respubliki-krim-oblasnih-rayonnih-miskih-rayonnih-silskih-selishhnih-rad-25-10-2020.html).
19. *Kemp, B., Khimenez, M.* (2017). *Systema otsiniuvannia stanu demokratsii na mistsevomu rivni*. Bulls Graphics, Sweden: International Institute for Democracy and Electoral Assistance.

## Abstract.

### *Lozynska T. Methodological basics of researching the development of local democracy.*

The article contains a justification of the methodological foundations of the study of local democracy. The importance of the mentioned question is determined by the need for greater methodological clarity in the study of the state of local democracy, which will contribute to streamlining the system of relations between the government and society's practical activity. The article states that the starting point for such a subject of research as the development of local democracy is the provision of the natural right of a person to decide the issue of his own life directly or indirectly, which corresponds to the community theory of the formation of self-governing power. The point of view of Y. Habermas is supported by the fact that the political system of a particular state is defined as democratic to the extent that the decision-makers in power are elected through impartial periodic elections, during which candidates compete for voters' votes. It is noted that competitiveness and participation, necessary for studying the local democratic process, determine the formation of research principles and the choice of research methods. The methodology for the study of democratic processes at the local level should reflect its interdisciplinary nature (local democracy is the subject of research not only in public administration but also in law, political science, sociology, history, etc.), the formation of close relations between the population and local government and their mutual influence, which in the best way form the conditions of direct democracy. The article substantiates that the peculiarities of the methodology of the study of the development of local democracy are determined by: a) differences of territorial communities in terms of size (population), economic development, distribution of power; b) the presence of two components in the structure of local democracy: participation and competitiveness; c) absence in the political process or extreme weakness of competition for ideas; d) the determinism of local democracy by many factors, which requires the use of an interdisciplinary approach to its study.

**Keywords:** methodology, principle, tool, participation, competitiveness, local democracy, method, interdisciplinary approach.

Стаття надійшла до редакції 25.02.2024 р.

## Бібліографічний опис статті:

Lozynska T.M. *Методологічні основи дослідження розвитку місцевої демократії. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2024. № 2. С. 30-34.

Lozynska T. *Methodological basics of researching the development of local democracy. Actual problems of innovative economy and law*. 2024. No. 2, pp. 30-34.

## Содержание публикации

1. [Допустимость использования искусственного интеллекта в правоохранительной деятельности](#)  
Чигрина Галина
2. [Потенциал систем государственного управления и институциональный потенциал государства: сравнительный анализ Украины и США](#)  
Ковальчук Николай Николаевич
3. [Работа на дому и дистанционная работа: методический аспект определения понятий нетрадиционных форм организации труда](#)  
Коваленко Елена Владимировна
4. [Трансформация публичной власти и вопрос компетенции ее субъектов как факторы конкурентоспособности государства](#)  
Сытник Григорий Петрович
5. [Коммуникационные стратегии местного самоуправления для обеспечения реализации стратегии развития территории](#)  
Гриневич Людмила, Буслаев Василий
6. [Электронное правительство как неотъемлемый атрибут публичных коммуникаций гражданского общества](#)  
Нагаев Виктор Михайлович, Чалый Игорь Вилёвич, Олейник Тамила Ивановна, Миненко Софья Ивановна
7. [Методологические основы исследования развития местной демократии](#)  
Лозинская Тамара
8. [Современная практика управления персоналом в условиях военной войны в Украине](#)  
Сердюк Ольга, Корнийчук Артур
9. [Проектный подход к государственному управлению для развития объединенных территориальных громад](#)  
Беликова Надежда, Лукашев Сергей
10. [Роль государства в развитии предпринимательства в условиях войны](#)  
Доля Валерий, Дороган Андрей
11. [Новая модель государственного управления возобновляемыми процессами устойчивого развития промышленности регионов Украины](#)  
Стативка Наталья, Гибадуллин Алексей, Косенко Виктор, Тимоха Денис
12. [Особенности формирования информационной системы управления рисками предприятий розничной торговли](#)  
Усова Марина
13. [Производственный потенциал предприятия как экономическая категория](#)  
Красноруцкий Алексей, Маренич Татьяна, Прусова Галина
14. [Перспективы внедрения интернет-маркетинга в маркетинговую деятельность агропредприятий](#)  
Бондаренко Валерий, Резник Надежда, Луций Александр
15. [Финансовый механизм обеспечения стратегического развития предприятия на основе устойчивости](#)  
Иванова Наталья, Иванов Глеб

16. Организационно-экономические основы управления земельными ресурсами сельскохозяйственных предприятий  
Гуменный Михаил

---

17. Основы экономической безопасности предприятий агропромышленного комплекса на государственном уровне  
Кухар Александр

---

18. Теоретико-методологические основы анализа авиационной транспортной отрасли в условиях глобальных трансформаций  
Высоцкая Марина

# Журнал «Актуальные проблемы инновационной экономики и права»

Журнал «Актуальные проблемы инновационной экономики и права» (свидетельство о государственной регистрации Министерства юстиции Украины, *серия КВ № 25436-15376ПР от 13.01.2023 г.* ) является научным изданием. Статьи, опубликованные на украинском и английском языках (по оригинальному тексту автора) и обязательно сопровождаемые аннотациями, представляются с указанием трех языков.

Журнал выходит четыре раза в год, тираж каждого – 8,10 тиража. стр., размер 60 x 84. Распространение на местах – по всей стране. Категории читателей: ученые, преподаватели, аспиранты. Тематическое специализированное издание – освещение вопросов эффективной деятельности предприятий в условиях формирования социально-ориентированной, инновационной и инклюзивной модели экономического развития, современных тенденций и новейших тенденций в теории и практике современного менеджмента, маркетинга и логистика в системе обеспечения социально-экономического развития предприятий, вопросы финансовой системы и учетно-аналитического обеспечения производственно-коммерческих процессов в экономике, проблемы экономической безопасности, развитие системы государственного регулирования экономических и социальных процессов, создание парадигмы государственного управления и администрирования, надлежащего управления и прямой демократии. Распространение результатов научных исследований по теоретическим и практическим проблемам права и безопасности, научное обеспечение законотворческого процесса и практической деятельности правоохранительных органов Украины, содействие реализации государственной политики в сфере обеспечения прав и свободы граждан, вопросы международного права и прав человека, дипломатического и консульского права; проблемы трудового, конституционного, гражданского, уголовного, экологического, аграрного и других отраслей права.

## Научные направления издания журнала «Актуальные проблемы инновационной экономики и права»:

- Инновационные и инвестиционные факторы экономического роста.
- Предпринимательство, рынки инноваций, товаров и услуг.
- Современное развитие сельских территорий.
- Социально-экономические риски.
- Инновационное развитие и конкурентоспособность предприятий.
- Экономика знаний и интеллектуальный потенциал.
- Институциональные проблемы инновационного развития.
- Финансовый и бухгалтерский анализ поддерживают инновационные процессы.
- Социально-трудовые отношения.

## Основатель издания:

Государственный биотехнологический университет

**Юридический адрес учредителя:**

61002, г. Харьков, ул. Алчевского, 44.

**Банковские реквизиты:**

ХУДКСУ в Харьковской области. п/а 35225202003687, МФО 851011

**Местонахождение редакции: г.**

Украина, 61002, г. Харьков, ул. Алчевского, 44, оф. 309.